2026/1545

17.7.2026 г.

РЕШЕНИЕ (ЕС) 2026/1545 НА СЪВЕТА

от 29 юни 2026 година

за определяне на мерките, необходими за изпълнението на Протокол № 37 относно финансовите последици от изтичането на срока на Договора за ЕОВС и Изследователския фонд за въглища и стомана, приложен към Договора за Европейския съюз и към Договора за функционирането на Европейския съюз, и за отмяна на Решение 2003/76/ЕО

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Протокол № 37 относно финансовите последици от изтичането на срока на Договора за ЕОВС и Изследователския фонд за въглища и стомана, приложен към Договора за Европейския съюз и към Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 2, първа алинея от него,

като взе предвид предложението на Европейската комисия,

след предаване на проекта на законодателния акт на националните парламенти,

като взе предвид одобрението на Европейския парламент ([1]),

в съответствие със специална законодателна процедура,

като има предвид, че:

(1) Срокът на Договора за създаване на Европейската общност за въглища и стомана изтече на 23 юли 2002 г. в съответствие с член 97 от него. На 24 юли 2002 г. всички активи и пасиви на Европейската общност за въглища и стомана (ЕОВС) бяха прехвърлени на Европейската общност.

(2) В съответствие с Протокол № 37 относно финансовите последици от изтичането на срока на Договора за ЕОВС и Изследователския фонд за въглища и стомана (наричан по-нататък „протоколът“), приложен към Договора за Европейския съюз и към Договора за функционирането на Европейския съюз, нетната стойност на активите и пасивите на ЕОВС според балансовия отчет на ЕОВС е да се смятат за активи, предназначени за научни изследвания в секторите, свързани с въгледобивната и стомандобивната промишленост, наричани „ЕОВС в ликвидация“, и след приключване на ликвидацията на ЕОВС, наричани „активи на Изследователския фонд за въглища и стомана“ (наричани заедно „активите“).

(3) В протокола се предвижда също така, че приходите от активите, наричани „Изследователски фонд за въглища и стомана“ (ИФВС), трябва да се използват изключително за научни изследвания извън рамковата научна програма в секторите, свързани с въгледобивната и стомандобивната промишленост, в съответствие с протокола и приетите въз основа на него актове.

(4) На 1 февруари 2003 г. Съветът прие Решение 2003/76/ЕО ([2]), с което бяха определени правилата за прилагане на протокола.

(5) В продължение на няколко години стойността на генерираните приходи, които са предназначени за финансиране на изследователски проекти за въглища и стомана, е намаляла в резултат от ниските лихвени проценти и от активите не са се генерирали достатъчно приходи, за да се финансира текущото годишно разпределение от ИФВС в размер на 111 млн. евро за покани за представяне на предложения, както е определено в Решение 2003/76/ЕО. В резултат на загубите, реализирани през 2022 г. и 2023 г., през 2024 г. и 2025 г. поканите за представяне на предложения бяха финансирани изцяло чрез продажба на активи. За 2026 г. и евентуално също за следващите години всяка реализирана печалба ще покрие годишното разпределение само частично и не се очаква да е достатъчна, за да се осигури финансирането на значима работна програма.

([1]) Одобрение от 16 юни 2026 г. (все още непубликувано в Официален вестник).

([2]) Решение 2003/76/ЕО на Съвета от 1 февруари 2003 г. за определяне на мерките, необходими за прилагането на Протокола, приложен към Договора за създаване на Европейската общност, относно финансовите последици при изтичане на Договора за Европейската общност за въглища и стомана и Изследователския фонд за въглища и стомана (ОВ L 29, 5.2.2003 г., стр. 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2003/76(1)/oj).

(6) Като част от усилията за засилване на конкурентоспособността на стоманодобивния сектор на Съюза и осигуряване на бъдещето на отрасъла в съобщението си от 19 март 2025 г. до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите, озаглавено „Европейски план за действие в областта на стоманата и металите,“ Комисията обяви, че ще предложи цялостна реформа на ИФВС с цел опростяване и допълнително ускоряване на инвестициите в научни изследвания в областта на стоманодобива. Такова ускоряване следва да отразява нуждите на сектора.

(7) Енергийният преход към източници на енергия, различни от изкопаеми горива, и по-специално въглища, понастоящем представлява предизвикателство, в частност по отношение на необходимостта да се гарантира справедлив преход, особено за отраслите и работниците в региони, които зависят от въглищата. Сред останалите предизвикателства се нареждат намаляване на емисиите на метан от въглищни мини в контекста на прилагането на Регламент (ЕС) 2024/1787 на Европейския парламент и на Съвета ([3]).

(8) Очаква се, считано от август 2027 г., ЕОВС в ликвидация да няма повече пасиви, нито вземания, което ще позволи ликвидацията да бъде приключена.

(9) Продажбата на част от активите за финансирането на изследователски проекти във въгледобивния и стоманодобивния сектор, е възможна с оглед на липсата на пасиви на ИФВС.

(10) С оглед на комбинацията от финансови промени и политически съображения мащабът на програмата за изследвания трябва да бъде определен по начин, който гарантира, че активите ще могат да се използват и прилагат в съответствие с целите на протокола и в съответствие с принципите на добро финансово управление. Критична маса за мащаба на програмата за изследвания не може да се посрещне, като се използват само приходите или ограничена част от оставащите активи. За обезпечаване на необходимите суми за програмата за изследвания ще трябва да се използват всички активи. Поради това следва да бъде възможно да се използват оставащите активи, за да се предоставя съдържателна подкрепа извън Рамковата програма за научни изследвания на Съюза за стойностни съвместни изследователски проекти, които притежават критична маса за създаването на добавена стойност от Съюза във въгледобивния и стоманодобивния сектор.

(11) В съобщението си от 26 февруари 2025 г. до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите, озаглавено „Пакта за чиста промишленост“ и в Европейският план за действие в областта на стоманата и металите, Комисията подкрепи икономическата обосновка за реализирането на големи инвестиции в Съюза през следващите години, включително в стоманодобивната промишленост. Въз основа на този политически стимул ИФВС следва да допринесе за бързия преход към по-чисти технологии чрез финансиране на част от необходимите инициативи в областта на научните изследвания, включително подготвителни изследвания за големи инвестиции и допълнителни изследвания в подкрепа на разгръщането на широкомащабни инвестиции.

(12) С поканите за представяне на предложения в периода 2027—2033 г. в размер на 120 млн. евро годишно и покана за представяне на предложения през 2034 г. в размер, равен на наличните оставащи неразпределени активи, се очаква да бъдат привлечени частни инвестиции с цел повишаване на конкурентоспособността и ускоряване на декарбонизацията и екологичния промишлен преход на въгледобивния и стоманодобивния сектор. Поради това следва да бъдат определени подходящи годишни разпределения, за да се даде възможност за отправяне на такива покани и предоставяне на съдържателна подкрепа до края на 2034 г.

(13) С оглед на разпределянето на всички нетни приходи от инвестициите и за да се подпомогне повишаването на разпределените средства за 2027 г. от 111 млн. евро на 120 млн. евро, е целесъобразно да се съкрати срокът за разпределяне на средствата, като приключеният балансов отчет на активите за година n покрива разпределените средства за година n+1 за годините 2026—2033, като се запазват годишните разпределения, които вече са определени в Решение 2003/76/ЕО.

(14) Настоящото разпределение на бюджетните кредити между научните изследвания за въглища и научните изследвания за стомана — съответно 27,2 % и 72,8 %, се подкрепя и от двата сектора и запазва своята целесъобразност, като се имат предвид съответните им нужди и капацитет за усвояване.

([3]) Регламент (ЕС) 2024/1787 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 г. за намаляване на емисиите на метан в сектора на енергетиката и за изменение на Регламент (ЕС) 2019/942 (ОВ L, 2024/1787, 15.7.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1787/oj).

(15) С цел да се осигури възможност за адаптиране към евентуалните нужди от финансиране на научните изследвания във въгледобивния и стоманодобивния сектор при недостатъчно усвояване в другия сектор, на Комисията следва да се делегират правомощия да приема актове в съответствие с член 290 от Договора за функционирането на Европейския съюз с цел изменение на настоящото решение, за да променя процентът на финансиране, определен за изследователска дейност за въглищата и за изследователска дейност за стоманата за 2034 г., ако това е необходимо с оглед на пълното използване на активите. От особена важност е по време на подготвителната си работа Комисията да проведе подходящи консултации, включително на експертно равнище, и тези консултации да бъдат проведени в съответствие с принципите, заложени в Междуинституционалното споразумение от 13 април 2016 г. за по-добро законотворчество ([4]). По-специално, с цел осигуряване на равно участие при подготовката на делегираните актове, Европейският парламент и Съветът следва да получават всички документи едновременно с експертите от държавите членки, като техните експерти следва систематично да получават достъп до заседанията на експертните групи на Комисията, занимаващи се с подготовката на делегираните актове.

(16) Поради това Решение 2003/76/ЕО следва да бъде отменено. Въпреки това до приключването на ликвидацията на ЕОВС е целесъобразно член 1 от посоченото решение да продължи да се прилага, докато не бъдат извършени финансовите операции на ЕОВС в ликвидация,

ПРИЕ НАСТОЯЩОТО РЕШЕНИЕ:

Член 1

1. Комисията е отговорна за определянето на мерките, необходими за изпълнението на Протокол № 37 относно финансовите последици от изтичането на срока на Договора за ЕОВС и Изследователския фонд за въглища и стомана, приложен към Договора за Европейския съюз и към Договора за функционирането на Европейския съюз.

2. Комисията е отговорна за управлението на финансовите операции на „ЕОВС в ликвидация“ и след приключване на ликвидацията на ЕОВС — на активите на Изследователския фонд за въглища и стомана (наричани заедно „активите“).

Член 2

1. Комисията управлява активите по такъв начин, че да се запази годишното разпределение на Изследователския фонд за въглища и стомана (ИФВС) в размер на 120 млн. евро за годините 2027—2033 включително, с цел финансиране на научни изследвания в секторите, свързани с въгледобивната и стоманодобивната промишленост. Всички оставащи неразпределени активи се включват в разпределението за 2034 г. в размер, равен на пазарната стойност на посочените активи в момента на трансфера към ИФВС, като се вземат предвид пазарните условия. Посоченото разпределение се използва за финансирането на научни изследвания в секторите, свързани с въгледобивната и стоманодобивната промишленост, през 2034 г. и следващите години.

2. Изследователските дейности в областта на стоманата са насочени към устойчиви и нисковъглеродни процеси на производство на стомана и довършителни процеси, създаване на усъвършенствани продукти от стомана, водещи пазари, опазване на ресурсите, кръгова икономика, развитие на умения, подобряване на условията на труд и използване на цифрови технологии. Изследователските дейности, свързани с изследователски проекти в областта на въглищата, са съсредоточени върху управление на справедливия преход, включително чрез промяна на предназначението, на бившите въглищни мини или въглищните мини в процес на закриване, както и свързаната с това инфраструктура, включително регионите, в които се намират, в съответствие с регламенти (ЕС) 2021/523 ([5]), (ЕС) 2021/1056 ([6]) и (ЕС) 2021/1229 ([7]) на Европейския парламент и на Съвета и при спазване на член 4, параграф 2 от настоящото решение.

3. Годишното разпределение на сумата, която е определена в параграф 1, се състои от нетните приходи от инвестиции и паричните средства, които ще бъдат генерирани чрез продажба на част от активите.

([4]) ОВ L 123, 12.5.2016 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2016/512/oj.

([5]) Регламент (ЕС) 2021/523 на Европейския парламент и на Съвета от 24 март 2021 г. за създаване на програмата InvestEU и за изменение на Регламент (ЕС) 2015/1017 (ОВ L 107, 26.3.2021 г., стр. 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/523/oj).

([6]) Регламент (ЕС) 2021/1056 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за създаване на Фонда за справедлив преход (ОВ L 231, 30.6.2021 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1056/oj).

([7]) Регламент (ЕС) 2021/1229 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юли 2021 г. относно механизма за отпускане на заеми в публичния сектор в рамките на Механизма за справедлив преход (ОВ L 274, 30.7.2021 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1229/oj).

Член 3

1. Всяка година се изготвят отчет за приходите и разходите, счетоводен баланс и финансов доклад, за да се документират, отделно от другите финансови операции на Съюза, инвестиционните сделки и операциите по управление на активи по член 2.

Финансовите отчети, посочени в първата алинея от настоящия параграф, се прилагат към финансовите отчети, изготвяни ежегодно от Комисията съгласно член 318 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) и член 247 от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 на Европейския парламент и на Съвета ([8]).

2. Правомощията на Европейския парламент, на Съвета и на Сметната палата по отношение на контрола и освобождаването от отговорност във връзка с изпълнението на бюджета, определени в ДФЕС и в Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509, се прилагат за сделките и операциите, посочени в параграф 1 от настоящия член.

Член 4

1. Нетните приходи от инвестициите, предвидени в член 2, и паричните средства, генерирани от продажбата на част от активите, представляват приходи в общия бюджет на Съюза. Тези приходи и парични средства се заделят за конкретната цел да се финансират изследователски проекти в секторите, свързани с въгледобивната и стоманодобивната промишленост, които не са обхванати от Рамковата програма за научни изследвания. Тези приходи формират ИФВС и се управляват от Комисията.

2. Нетните приходи и паричните суми, посочени в параграф 1, се разпределят по работните програми, като 27,2 % се разпределят за изследователска дейност за въглищата и 72,8 % — за изследователска дейност за стоманата.

Комисията се оправомощава да приема делегирани актове в съответствие с член 7 за промяна на процента на финансиране, разпределен за изследователска дейност за въглищата и за изследователска дейност за стоманата, който е посочен в първата алинея от настоящия параграф, когато това е необходимо с оглед на пълното използване на активите през 2034 г.

3. Нетните приходи и паричните средства, които са заделени по параграф 1 и все още са налични на 31 декември на съответната година, както и възстановените суми, се прехвърлят автоматично за следващата година.

4. Бюджетните кредити, които съответстват на анулирането на поети задължения, се погасяват автоматично в края на всяка финансова година. Провизиите за поети задължения, освободени вследствие на анулирането, се предоставят на ИФВС.

Член 5

Нетните приходи и паричните средства, които са на разположение, за да се финансират изследователски проекти за година n +1, се вписват в балансовия отчет на ЕОВС в ликвидация за година n и при приключване на ликвидацията — в балансовия отчет на активите на ИФВС за година n, до разпределението на оставащите активи през 2033 г. за 2034 г.

Член 6

Административните разходи, произтичащи от ликвидацията, инвестирането и операциите по управлението, посочени в настоящото решение, се покриват от Комисията и чрез общия бюджет на Съюза.

Член 7

1. Правомощието да приема делегирани актове се предоставя на Комисията при спазване на предвидените в настоящия член условия.

2. Правомощието да приема делегирани актове, посочено в член 4, параграф 2, втора алинея, се предоставя на Комисията за срок от осем години, считано от 6 август 2026 г.

([8]) Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 на Европейския парламент и на Съвета от 23 септември 2024 г. за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза (ОВ L, 2024/2509, 26.9.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj).

3. Делегирането на правомощия, посочено в член 4, параграф 2, втора алинея, може да бъде оттеглено по всяко време от Европейския парламент или от Съвета. С решението за оттегляне се прекратява посоченото в него делегиране на правомощия. Оттеглянето поражда действие в деня след публикуването на решението в *Официален вестник на Европейския съюз* или на по-късна дата, посочена в решението. То не засяга действителността на делегираните актове, които вече са в сила.

4. Преди приемането на делегиран акт Комисията се консултира с експерти, определени от всяка държава членка в съответствие с принципите, залегнали в Междуинституционалното споразумение от 13 април 2016 г. за по-добро законотворчество.

5. Веднага след като приеме делегиран акт, Комисията нотифицира акта едновременно на Европейския парламент и на Съвета.

6. Делегиран акт, приет съгласно член 4, параграф 2, втора алинея, влиза в сила единствено ако нито Европейският парламент, нито Съветът не са представили възражения в срок от два месеца след нотифицирането на акта на Европейския парламент и на Съвета или ако преди изтичането на този срок и Европейският парламент, и Съветът са уведомили Комисията, че няма да представят възражения. Посоченият срок може да се удължи с един месец по инициатива на Европейския парламент или на Съвета.

Член 8

Решение 2003/76/ЕО се отменя.

Въпреки това, член 1 от Решение 2003/76/ЕО продължава да се прилага по отношение на финансовите операции на ЕОВС в ликвидация до приключването на ликвидацията.

Член 9

Настоящото решение влиза в сила на двадесетия ден след деня на публикуването му в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Съставено в Люксембург на 29 юни 2026 година.

За Съвета

Председател

M. MOUSHOUTTAS